

**Uchwała Nr XIV/113/2020
Rady Miejskiej w Pasymiu
z dnia 27 lutego 2020r.**

w sprawie: uchwalenia **Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pasym na lata 2020-2023.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019r poz. 506 ze zm.) oraz art. 6 ust. 2 z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 poz.1390 ze zm.), Rada Miejska w Pasymiu uchwała co następuje:

§1

Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pasym na lata 2020-2023 stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pasym.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
/-/ Andrzej Kozikowski

Uzasadnienie:

Zgodnie z treścią art.6 ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Pasym na lata 2020-2023 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały, jest kontynuacją działań realizowanych w ramach programu obowiązującego w latach 2016-2019. Dodano nowe elementy związane z rozwojem systemu wspierania na terenie Gminy Pasym.

Z uwagi na powyższe istnieje konieczność podjęcia przedmiotowej uchwały przez Radę Miejską w Pasymiu.

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XIV/113/2020
RADY MIEJSKIEJ W PASYMIU
Z DNIA 27 LUTEGO 2020R.

*PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W GMINIE PASYM LATA 2020-2023*

PASYM 2020

Wprowadzenie

Przemoc jest powszechnie obecna we współczesnym świecie. W sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób, epatują nią media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów. Przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹. Szczególny jej przypadek stanowi przemoc w rodzinie – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia.

Według definicji ustawowej zawartej w art. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390), przemoc w rodzinie oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub innych wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Powyższa definicja zawiera cztery podstawowe elementy, które charakteryzują przemoc w rodzinie:

- intencjonalność – działania sprawcy mają zamierzony i celowy charakter, służąc uzyskaniu kontroli, władzy oraz bezwzględnego posłuszeństwa;
- dysproporcja sił – wyraża się w przewadze sprawcy nad ofiarą, która może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy; przewaga ta sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności i bezbronności ofiary;
- naruszanie praw i dóbr osobistych – np. prawa do szacunku, ochrony zdrowia, kontaktów z rodziną;
- powodowanie cierpienia i szkód.

Ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej są kobiety (żony lub partnerki), a także dzieci, osoby niepełnosprawne, chorujące i starsze. Łączy je słabość wobec sprawcy, wyrażająca się nie tylko w mniejszej sile fizycznej, ale również ograniczonej sprawności, w tym umysłowej, mniejszej mobilności fizycznej i społecznej oraz zależności finansowej.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczyknięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;

¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy².

Wśród form przemocy można wskazać także zaniedbanie, stanowiące formę przemocy ekonomicznej, polegające na naruszeniu obowiązku opieki ze strony bliskich osób, poprzez m.in. pozbawienie jedzenia, ubrania lub schronienia; uniemożliwianie dostępu do miejsc, w których zaspokajane są podstawowe potrzeby (np. łóżko, łazienka, kuchnia), nieudzielenie pomocy w chorobie³. Zaniedbanie w wielu przypadkach dotyczy osób niesamodzielnych, starszych bądź niepełnosprawnych.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wielowymiarowym, mogącym przyjmować różne oblicza. Oprócz form wymienionych powyżej, warto również wskazać przemoc symboliczną, polegającą na narzucaniu sposobu rozumienia rzeczywistości, a także cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu. To, co je łączy to konsekwencje. Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Jej skutkiem mogą być nie tylko bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika tego zjawiska powoduje, iż jest ono trudne do rozpoznania. Niejednokrotnie ofiary trzymają je w tajemnicy, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym, brak wiary w możliwość zmiany sytuacji czy traktowanie problemu jako prywatnej sprawy rodziny.

Niniejszy dokument pn. *Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Pasyńsk lata 2020-2023* został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne. Program składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Pasyńsk oraz założeń wdrożeniowych (operacyjnych) służących rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym ich elementem jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

2. Uwarunkowania prawne i programowe w obszarze przemocy w rodzinie

Istotność omawianego problemu społecznego, który silnie negatywnie wpływa na funkcjonowanie osób oraz całych rodzin nim dotkniętych, znajduje swoje odzwierciedlenie w polskim ustawodawstwie. Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy

² J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*, http://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_eksperci_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf.

³ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>.

publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2019 poz.1507 ze zm.),
- z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2016 poz. 575),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2015 poz. 1286),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2016 poz. 1137),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555 ze zm.),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.),
- z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2015, poz. 2082 ze zm.).

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także wobec osób ją stosujących. W świetle art. 6 ust. 2 tejże ustawy do zadań własnych gminy należy:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Na uwagę zasługuje przede wszystkim *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020*. Jego cel główny stanowi „Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce”. Jest on realizowany poprzez cztery cele szczegółowe:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Powyższe cele zostaną osiągnięte dzięki działaniom określonym w ramach czterech priorytetów, z których każdy oddziałuje na inną grupę odbiorców:

- 1) Profilaktyka i edukacja społeczna – ogół społeczeństwa, w tym osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie.
- 2) Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – osoby dotknięte

przemocą w rodzinie (w tym kobiety, mężczyźni, dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby niesamodzielne).

- 3) Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc w rodzinie, jak również właściwe służby lub podmioty zajmujące się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
- 4) Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – przedstawiciele instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na szczeblu wojewódzkim istotny jest *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020*. Jego główny cel stanowi „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim” i realizowany jest poprzez sześć celów szczegółowych:

- 1) zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 3) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- 4) podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 5) wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim;
- 6) podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Diagnoza zasobów, problemów i potrzeb w zakresie objętym Programem

3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Pasy

W 2018 roku pomoc i wsparcie zostało udzielone łącznie 635 mieszkańcom Gminy Pasy, czyli o 85 osobom (o 11,8%) mniej niż w 2017 roku i o 42 osobom (o 6,2%) mniej niż w 2016 roku. Świadczenie przyznano 537 osobom z 314 rodzin, w których funkcjonowało w tym czasie 847 osób, stanowiących 15,9% osób faktycznie zamieszkujących gminę. W świetle tych danych liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej spada. W okresie 2016-2018 liczba osób, którym przyznano świadczenie zmniejszyła się o 52 (o 8,8%), liczba rodzin – o 22 (o 6,6%), natomiast liczba osób w rodzinach – o 139 (o 14,2%). Należy jednak zauważyć, że w omawianej perspektywie czasowej wzrosła liczba osób, korzystających długotrwale z pomocy społecznej – podczas gdy w 2016 roku kształtowała się na poziomie 102, tj. 17,3% wszystkich osób, którym przyznano świadczenie, w 2018 roku tych osób było 267 i stanowiły 49,7% w strukturze świadczeniobiorców.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy należy wskazać następujące:

- 1) ubóstwo (403 rodziny; 1 163 osoby w rodzinach),
- 2) bezrobocie (191 rodzin; 612 osób),
- 3) długotrwała lub ciężka choroba (177 rodzin; 378 osób),
- 4) Wśród osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Pasy nieznacznie przeważają kobiety, które w 2018 roku w liczbie 284 stanowiły 52,9% wszystkich

świadczeniobiorców. Ponad 45% z nich korzystała ze wsparcia długotrwale, podczas gdy w przypadku mężczyzn odsetek długotrwale korzystających wynosił 54,9%. Blisko połowa świadczeniobiorców była w tym czasie w wieku produkcyjnym (240 osób; 44,7%); osoby do 17 roku życia stanowiły niewiele mniejszy odsetek wśród świadczeniobiorców, wynoszący 43,2%; natomiast mieszkańcy w poprodukcyjnym okresie życia, w liczbie 78, to 14,5% ogółu.

- 5) Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, ośrodkach wsparcia i rodzinnych domach pomocy; specjalistyczne usługi opiekuńcze; mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu opieki społecznej oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.
- 6) Struktura świadczeń przyznawanych przez MGOPS w Pasymiu wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. W 2018 roku świadczenia pieniężne otrzymało 298 osób z 220 rodzin, natomiast świadczenia niepieniężne 254 osoby ze 156 rodzin. niepełnosprawność (134 rodziny; 305 osób),
- 7) potrzeba ochrony macierzyństwa (108 rodzin; 543 osoby),
- 8) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (68 rodzin; 261 osób).

Przemoc w rodzinie, jako powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Pasym, występuje znacznie rzadziej.

Niewykluczone jednak, że dane te odzwierciedlają specyfikę zjawiska przemocy w rodzinie. Główne powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej mogą bowiem stanowić jedynie „wierzchołek góry lodowej”, pod którym kryją się inne dysfunkcje – te, o których trudniej mówić, których osoby nimi dotknięte z różnych powodów nie chcą lub nie mogą ujawnić. Przemoc w rodzinie może współwystępować m.in. z uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością. Istotnych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie dostarczają sprawozdania dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty. W 2016 roku liczba NK-A wszczynających procedurę wynosiła 14, z czego 11 wypełnionych zostało przez policję, 2 przez pracowników socjalnych i 1 przez szkołę. W roku 2017 założono 12 NK-A z tego 10 została założona przez policję, a jedna przez pomoc społeczną, w roku 2018 wszczęto NK-A w 11 przypadkach z czego 8 zostało założone przez policję, a 3 przez pomoc społeczną. W roku 2019 zauważyć można znaczny spadek zakładanych procedur NK, ogółem założono 6 Nk-a z czego 5 przez policję 1 natomiast przez pomoc społeczną.

W badanym okresie procedura została zakończona łącznie w 37 przypadkach w czym w 25 przypadku z powodu stania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, natomiast w 12 w wyniku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań.

Tabela 1. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty w latach 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę NK	14	12	11	6
Liczba NK wszczynających procedurę, w tym:	14	12	11	6
- wypełnione przez policję	11	11	8	5
- wypełnione przez przedstawicieli pomocy społecznej	2	1	3	1
- wypełnionych przez szkołę	1	-	-	-
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:				
- ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	2	8	10	5
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	3	4	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS.

3.3. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Pasym

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to następujące:

- Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pasymiu,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pasymiu i prowadzony w jej ramach Punkt Konsultacyjny,
- Dzielnicowy Gminy Pasym,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Pasymiu,
- Szkoła Podstawowa w Pasymiu,
- Szkoła Podstawowa w Tylkowie,
- Szkoła Podstawowa w Gromie
- Centrum Wspierania Rodziny w Pasymiu przy MGOPS.

Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pasymiu jest podstawową jednostką organizacyjną Gminy Pasym w systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń; pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownicy MGOPS w Pasymiu m.in. podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, biorą udział w spotkaniach grup roboczych, kierują wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pasymiu o objęcie leczeniem odwykowym. MOPS odgrywa istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji

rodzin.

Przy MGOPS w Pasymiu od lipca 2011 roku działa Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który realizuje zadania określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Tryb i sposób powoływania i odwoływania jego członków, a także szczegółowe warunki funkcjonowania zostały określone Uchwałą Nr XIII/105/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r. Rady Miejskiej w Pasymiu.

Działania ZI mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku rodzinnym, a także kompleksowe wsparcie rodziny w celu przywrócenia prawidłowego jej funkcjonowania w społeczeństwie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, GKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Zespół Interdyscyplinarny tworzy dla indywidualnych przypadków grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie. W świetle art. 9d ustawy o przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245).

Pomoc i wsparcie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz przemoc, udzielane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pasymiu. GKRPA inicjuje działania w zakresie m.in. zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Podejmuje również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. GKRPA w Pasymiu prowadzi Punkt Konsultacyjny, w którym pomocy mieszkańcom Gminy udziela radca prawny i terapeuta uzależnień. Uczestnikami Punktu są osoby uzależnione od alkoholu, osoby współuzależnione, DDA (Dorośle Dzieci Alkoholików), osoby wobec których stosowana jest przemoc, a także osoby utrzymujące abstynencję i wspomagające się kontaktem z terapeutą.

Istotnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest policja. Dzielnicowy Gminy Pasym podejmuje działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, diagnozują problem przemocy w rodzinie w odniesieniu do działań Policji, współpracuje w realizacji planu pomocy opracowanego dla indywidualnego przypadku, upowszechniają informacje o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitoruje sytuację rodzin dotkniętych przemocą, dokumentuje działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań, realizuje działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą, a także inicjatywy edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy i innym dysfunkcjom.

W zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska warto również zwrócić uwagę na rolę szkół funkcjonujących w Gminie Pasym. Realizują one szereg działań edukacyjnych, takich jak warsztaty, pogadanki, lekcje wychowawcze na temat przemocy oraz zajęcia pozalekcyjne, a także biorą udział w programach i kampaniach społecznych. Uczniowie mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców, na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna, a w pracy dydaktycznej i wychowawczej uwzględnia się indywidualną sytuację każdego ucznia. Pedagodzy na bieżąco podejmują działania interwencyjne związane z przypadkami przemocy w rodzinie, polegające

na rozmowach z uczniami i rodzicami oraz informowaniu o możliwościach uzyskania wsparcia we właściwych instytucjach. Przedstawiciele oświaty mogą również podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych uczestniczą także przedstawiciele służby zdrowia, w tym kierownictwo i pielęgniarki środowiskowe Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pasymiu. Ich rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie.

Warto również wskazać instytucje powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy w rodzinie i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Pasym. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Szczycieńskim, prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczytnie, którego zadaniem jest udzielanie specjalistycznego wsparcia mieszkańcom poszczególnych gmin. Pomoc jest udzielana osobom i rodzinom, które znajdują się w sytuacjach kryzysowych, a zwłaszcza tym, w których występuje zjawisko przemocy, poprzez udzielanie schronienia i krótkotrwałego całonocowego pobytu w Ośrodku do czasu przezwyciężenia sytuacji kryzysowej, jak również poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne i rodzinne). PCPR wdraża ponadto programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

4. Cele i zadania Programu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Pasym na lata 2020-2023 skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy w rodzinie, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy domowej, jak i ochronie rodzin nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Pomimo, iż istnieją pewne czynniki indywidualne⁴, które zwiększają ryzyko stosowania przez niektóre osoby przemocy wobec swoich najbliższych w sposób uporczywy, podlegający sankcji określonej w art. 207 kodeksu karnego (przestępstwo znęcania się nad rodziną), to jednak sporadyczne oraz bardziej „subtelne” przejawy zachowań spełniających ustawową definicję przemocy w rodzinie mogą pojawić się w bardzo różnych sytuacjach i środowiskach. Z tego względu szczególny nacisk w ramach Programu powinien być położony na działania prewencyjne wyprzedzające wystąpienie przejawów niedostosowania społecznego oraz będących ich skutkiem sytuacji kryzysowych. Działania profilaktyczne skupiające się na edukacji społecznej, poradnictwie i samopomocy powinny być adresowane do osób zagrożonych przemocą w rodzinie, a także do ogółu mieszkańców gminy.

Drugi ważny obszar, w ramach którego powinny być realizowane działania Programu, dotyczy interwencji służb społecznych. Szczęólnego znaczenia nabiera tu wzmacnianie potencjału osób i instytucji „pierwszego kontaktu” do skutecznego reagowania na sygnały mogące świadczyć o wystąpieniu przemocy w danej rodzinie. Ponadto należy dążyć do zwiększania dostępności oraz jakości oferty w zakresie pomocy i wsparcia dla poszczególnych osób i całych rodzin dotkniętych problemem. Natomiast sankcje karne, towarzyskie czy moralne, odnoszące się do sprawców przemocy, zostały przedstawione jako wierzchołek piramidy oddziaływań, ponieważ są one niezbędne, jednak nie powinny stanowić głównej formy reagowania przez państwo i społeczeństwo na problem.

4.1. Cel główny i cele szczegółowe

Niniejszy Program stanowi uszczegółowienie założeń *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pasym na lata 2020-2027*, która jako główny (nadrzędny) cel gminnej polityki społecznej stawia:

⁴ Takie jak np. uzależnienie od alkoholu, osobowość nieprawidłowa, organiczne uszkodzenia mózgu; <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4316-zrozumiec-sprawcow-przemocy>

Kreowanie warunków sprzyjających poprawie jakości życia mieszkańców Gminy Pasym.

Celowi temu będą służyły m.in. działania podejmowane w związku z przemocą w rodzinie, które wpisują się bezpośrednio w następujące priorytety i cele Strategii:

Priorytet II. **„Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu ich funkcji oraz przezwyciężaniu trudności życiowych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju dzieci i młodzieży.**

Priorytet VI. **„Tworzenie warunków rozwoju świadomej i aktywnej społeczności lokalnej.**

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada wdrażanie różnorodnych, kompleksowych, interdyscyplinarnych metod i narzędzi, które łączą kompetencje i zasoby samorządu gminnego oraz partnerów lokalnych i regionalnych. Strategia integruje podmioty działające w sferze pomocy społecznej, rynku pracy, mieszkalnictwa, zdrowia, edukacji, kultury i sportu oraz bezpieczeństwa publicznego.

Biorąc pod uwagę opisane wyżej założenia Strategii oraz wnioski i rekomendacje sformułowane w części diagnostycznej został zdefiniowany cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano w formie trzech priorytetów obejmujących różnorodne metody i narzędzia odnoszące się do następujących zagadnień:

- profilaktyki i edukacji społecznej,
- pracy z osobami i rodzinami dotkniętymi problemem,
- zadań i relacji wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Cel główny Programu:

Wzrost skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Pasym

Cele szczegółowe:

- 1. Wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.**
- 2. Zwiększanie dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz efektywności oddziaływań względem sprawców.**
- 3. Rozwój potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.**

Użyte w celu głównym pojęcie „skuteczność” kładzie nacisk na pożądane efekty działań podejmowanych przez instytucje i organizacje tworzące gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Innymi słowy chodzi o to, aby w wyniku realizacji Programu zostały osiągnięte jak najlepsze rezultaty skutkujące poprawą w funkcjonowaniu osób, rodzin i całej społeczności lokalnej, a także usprawnieniami w zakresie działania oraz kooperacji pomiędzy

podmiotami instytucjonalnymi. Dzięki integracji ww. zagadnień będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego, wykraczającego poza działania poszczególnych osób, grup czy organizacji.

4.2. Priorytet I: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie

Profilaktyka obejmuje wszystkie działania służące zapobieganiu występowaniu negatywnych zjawisk, stanowi zatem ważny obszar oddziaływań zarówno w sferze indywidualnej, rodzinnej, jak i w odniesieniu do całego społeczeństwa. Składa się na nią m.in. budowanie świadomości społecznej, kształtowanie odpowiedzialności i umiejętności interpersonalnych, rozwijanie związków z grupą społeczną, a także tworzenie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i godnego funkcjonowania rodzin. Oddziaływania profilaktyczne mogą być realizowane m.in. poprzez informację i promocję, edukację oraz wychowanie.

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:			
	2020	2021	2022	2023
<p>1. Organizacja kampanii i akcji społecznych na temat problemu przemocy w rodzinie.</p> <p>- Zadanie może być realizowane zarówno poprzez udział w inicjatywach ogólnokrajowych lub regionalnych, jak i przedsięwzięcia własne gminy (o zasięgu lokalnym).</p> <p>- Konieczne jest łączenie różnorodnych metod i kanałów przekazu, aczkolwiek formy aktywizujące uczestników (np. spotkania, warsztaty) powinny przeważać nad formami biernymi (takimi jak plakaty, ulotki czy artykuły prasowe).</p>	X	X	X	X
<p>2. Programy wychowawcze i profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców.</p> <p>- Zadanie powinno być realizowane przede wszystkim w placówkach oświatowych w ramach zajęć lekcyjnych, a ponadto z wykorzystaniem różnych pozaszkolnych form edukacji jako sposobu na konstruktywne spędzanie czasu wolnego (np. zajęcia sportowe, artystyczne, wyjazdy, biwaki, wolontariat) przez dzieci i młodzież oraz całe rodziny.</p> <p>- Ważnym aspektem tych działań powinno być kształtowanie wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców odpowiednich kompetencji osobistych i społecznych, np. umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, pracy zespołowej, rozwiązywania konfliktów, empatii i asertywności.</p>	X	X	X	X
<p>3. Promocja prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich.</p> <p>- Edukowanie rodziców i opiekunów powinno odbywać się poprzez spotkania ze specjalistami oraz szkolenia, w ramach których uczestnicy mogą nabywać praktycznych umiejętności oraz dzielić się swoimi doświadczeniami.</p> <p>- Upowszechnianiu wartości rodzinnych i pozytywnych</p>	X	X	X	X

<p>postaw, np. miłości, wzajemnego szacunku, akceptacji i zrozumienia, mogą służyć również imprezy integracyjne dla rodzin, występy artystyczne, konkursy, artykuły prasowe i inne.</p>				
<p>4. Edukacja prawna i obywatelska mieszkańców. - Edukowanie mieszkańców miasta i gminy w zakresie przysługujących im praw oraz obowiązków, z uwzględnieniem tematyki przemocy w rodzinie – poprzez uświadamianie prawnych aspektów problemu, budowanie poczucia podmiotowości (zwłaszcza wśród osób starszych, zależnych), a także udzielanie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.</p>	X	X	X	X
<p>5. Rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy. - Działania podejmowane przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów pracujących z rodzinami, które ze względu na deficyt kapitału życiowego oraz doświadczanie różnych trudności są szczególnie zagrożone przemocą domową. - Efektem działań diagnostycznych powinny być plany pomocy rodzinie uwzględniające – w zależności od potrzeb – poradnictwo zawodowe, socjalne, prawne, psychologiczne, terapię uzależnień, pogadanki, grupy samopomocowe, wsparcie w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, jak również trening indywidualny lub grupowy umożliwiający nabycie praktycznych umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.</p>	X	X	X	X
<p>Podmioty realizujące:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miasta i Gminy w Pasymiu, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pasymiu, Centrum Wspierania Rodziny w Pasymiu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkoła Podstawowa w Pasymiu, Szkoła Podstawowa w Tylkowie, Szkoła Podstawowa w Gromie, Miejski Ośrodek Kultury w Pasymiu, Miejska Biblioteka Publiczna w Pasymiu, sołectwa. ✓ Komenda Powiatowa Policji w Szczytnie, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne. 			✓
<p>Oczekiwane efekty działań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem. • Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. • Wzmocnienie wśród mieszkańców przekonań, postaw i kompetencji sprzyjających samodzielności, zaradności życiowej oraz poczuciu własnej wartości. • Zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy domowej w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu. 			•

4.3. Priorytet II: Działania wobec rodzin dotkniętych problemem

Specyfika zjawiska przemocy w rodzinie polega na tym, że dotyka ono osoby najbliższe żyjące w jednej rodzinie czy gospodarstwie domowym, połączone więzami rodzinnymi, małżeńskimi bądź partnerskimi. Silny związek osoby stosującej przemoc z jej ofiarą/ofiarami jest jedną z najczęstszych przyczyn tego, że wiele przypadków przemocy w rodzinie nigdy nie wychodzi na jaw. Jeśli jednak uda się je rozpoznać i zdiagnozować, trzeba zastosować właściwe i skuteczne środki oddziaływania (interwencyjne, terapeutyczne, korekcyjne) wobec całej rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony ofiar, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz osób zależnych (starszych i niepełnosprawnych).

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:			
	2020	2021	2022	2023
<p>1. Prowadzenie zintegrowanych działań przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>- Kontynuowanie kompleksowej działalności gminnego zespołu interdyscyplinarnego, obejmujące w szczególności diagnozowanie problemu, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”, opracowanie planów pomocy w indywidualnych przypadkach, jak również monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy lub są zagrożone wystąpieniem przemocy.</p>	X	X	X	X
<p>2. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.</p> <p>- Przygotowanie materiałów informacyjnych (np. ulotek, broszur) oraz umieszczenie ich w miejscach ogólnie dostępnych.</p> <p>- Przygotowanie i umieszczenie informacji na stronie internetowej MGOPS, a następnie regularna jej aktualizacja.</p>	X	X	X	X
<p>3. Rozwój oferty wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>- Kompleksowość działania umożliwiająca ochronę ofiar przed dalszym krzywdzeniem (szybka i skuteczna interwencja, włącznie z odizolowaniem ofiar od sprawcy przemocy) oraz opracowanie i wdrażanie planu pomocy dostosowanego do potrzeb, zasobów i deficytów osób/rodzin objętych wsparciem.</p> <p>- Dążenie do rozszerzenia zakresu dotychczas realizowanych usług adresowanych do ofiar przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez zatrudnienie psychoterapeuty oraz specjalisty, który poprowadziłby grupy samopomocowe.</p>	X	X	X	X
4. Praca z osobami stosującymi przemoc w	X	X	X	X

<p>rodzynie.</p> <p>- Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, a także o możliwościach udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (współpraca z PCPR oraz podmiotami realizującymi programy).</p>				
<p>Podmiot y realizuj ące:</p>	<p>✓ Urząd Miasta i Gminy w Pasymiu, Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pasymiu, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;</p> <p>✓ Komenda Powiatowa Policji w Szczytnie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie.</p>			<p>✓</p>
<p>Oczekiwa ne efekty działań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy. • Wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc. • Poprawa efektywności procedur pomocy w doprowadzeniu do trwałego ustania przemocy w rodzinie. 			<ul style="list-style-type: none"> •

4.4. Priorytet III: Kompetencje i współpraca międzyinstytucjonalna

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga podejmowania komplementarnych i spójnych działań przez różne instytucje – nie tylko jednostki samorządu gminnego, ale również podmioty współpracujące, funkcjonujące między innymi w obszarze pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, wymiaru sprawiedliwości, oświaty i wychowania oraz ochrony zdrowia. Bardzo ważna jest ich koordynacja na szczeblu gminy, zapewnienie sprawnego przepływu informacji, posiadanie jasnych procedur działania, jak również stałe podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapobieganie ich wypaleniu zawodowemu.

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:			
	2020	2021	2022	2023
<p>1. Spotkania i warsztaty interdyscyplinarne dla instytucji i organizacji lokalnych.</p> <p>- Niezbędny jest wspólny w nich udział przedstawicieli służb społecznych, oświaty, opieki zdrowotnej, wymiaru sprawiedliwości (policja, prokuratura, kuratorzy, sędziowie), jak również lokalnych decydentów, aby wszystkie strony zaangażowane w proces przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udzielające wsparcia środowiskom dotkniętym tym problemem mogły lepiej poznać swoje kompetencje, możliwości i ograniczenia, a także wypracować skuteczniejsze mechanizmy komunikacji i współpracy.</p>	X	X	X	X
<p>2. Różne formy edukacji rozwijające kompetencje osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>- Mogą to być szkolenia, wizyty studyjne,</p>	X	X	X	X

konferencje, seminaria itp. organizowane zarówno przez Gminę, lokalnych partnerów, jak i podmioty zewnętrzne, w których udział będzie służył podnoszeniu wiedzy oraz nabywaniu/rozwijaniu umiejętności przez osoby realizujące działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.				
3. Zapewnienie wsparcia dla osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą. - Pracownicy instytucji i organizacji, którzy zajmują się udzielaniem bezpośredniej pomocy dla ofiar i sprawców przemocy, powinni otrzymywać wsparcie psychologiczne, superwizyjne i inne, które zapobiegnie ich wypaleniu zawodowemu, a zarazem będzie służyło zwiększeniu efektywności podejmowanych działań.	X	X	X	X
Podmioty realizujące:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miasta i Gminy w Pasymiu, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pasymiu, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Centrum Wspierania Rodziny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe; ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie, Komenda Powiatowa Policji w Szczytnie, Sąd Rejonowy w Szczytnie, Prokuratura Rejonowa w Szczytnie ✓ Administracja rządowa, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie; ✓ organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne. 			✓
Oczekiwane efekty działań:	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. • Wzmocnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Pasym • Usprawnienie procedur w zakresie wymiany informacji oraz współpracy pomiędzy osobami wchodzącymi w skład zespołu interdyscyplinarnego i lokalnymi partnerami. 			•

4.5. Warunki skutecznej realizacji celów i zadań Programu

Jakkolwiek założeniom Programu przyświeca długoterminowa i ambitna wizja rozwoju społecznego Gminy Pasym jako wspólnoty samorządowej, w której problem przemocy w rodzinie w zasadzie nie istnieje, to jednak autorzy niniejszego opracowania mają świadomość licznych barier i ograniczeń, które mogą znacząco utrudnić realizację zdefiniowanych w Programie celów i zadań. Należy zarazem podkreślić, iż opisana sytuacja nie jest dana raz na zawsze i może ulec poprawie. Potrzebne są jednak (przemyślane i skonsultowane z różnymi środowiskami, w tym przede wszystkim z podmiotami zajmującymi się na co dzień przedmiotową problematyką) zmiany przepisów różnych ustaw i rozporządzeń regulujących funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kraju oraz na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego – w tym przede wszystkim aspekty związane z oddziaływaniem na sprawców przemocy.

Rozstrzygnięcia co do treści regulacji prawnych tworzących ramy systemu leżą przede

wszystkim po stronie Ustawodawcy, zaś kompetencje samorządu lokalnego w tym zakresie mają charakter wykonawczy. Niemniej przedstawiciele służb społecznych działających w gminie, jak również jej obywatele, mogą próbować wpływać na decyzje rządu i parlamentu, uczestnicząc w spotkaniach, warsztatach i konsultacjach organizowanych przez różne instytucje i fora dialogu publicznego, a także formułując petycje do władz centralnych.

Innym istotnym zagadnieniem, którego podjęcie może zwiększyć skuteczność Programu, jest wzmocnienie finansowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Należy przy tym podkreślić dwutorowość działań, które z jednej strony powinny sprzyjać zwiększaniu nakładów na programy profilaktyczne oraz pomoc specjalistyczną (przy wsparciu ze źródeł zewnętrznych), a z drugiej strony – dążyć do racjonalizacji kosztów, czyli poszukiwaniu metod i narzędzi zapewniających jak najlepszy rezultat przy zachowaniu rozsądnych wydatków. Nie chodzi bowiem o to, aby zrobić wszystko jak najtaniej, ale o to, aby osiągnąć realny efekt w postaci niewystąpienia albo całkowitego ustania przemocy w danej rodzinie.

W parze z decyzjami odnośnie finansowania systemu powinny iść zmiany organizacyjne, przede wszystkim umożliwiające wygenerowanie więcej czasu na pracę z rodzinami zagrożonymi lub już dotkniętymi problemem przemocy. Kluczowi w tym zakresie pracownicy powinni zostać uwolnieni od części obowiązków, aby móc poświęcić więcej uwagi na zadania służące udzielaniu realnej pomocy, zamiast skupiać się na obsłudze administracyjnej i tworzeniu nadmiernej dokumentacji. W tej kwestii znów dużo zależy od władz centralnych, aczkolwiek samorząd lokalny i jego partnerzy również mogą przyczynić się do poprawy działania całego systemu.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równoległe z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Weryfikacji będą podlegać przynajmniej wymienione niżej **wskazniki Programu**:

- 1) Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie.
- 2) Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez policję.
- 3) Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie.
- 4) Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy.
- 5) Liczba ujawnionych sprawców przemocy, w tym sprawców będących pod wpływem alkoholu.
- 6) Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego).
- 7) Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”, w tym po raz pierwszy.
- 8) Liczba zakończonych procedur NK ogółem, w tym w związku z: ustaniem przemocy w rodzinie; rozstrzygnięciem o braku zasadności podejmowania działań.
- 9) Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 10) Liczba utworzonych grup roboczych oraz liczba ich posiedzeń.
- 11) Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup roboczych, z wyszczególnieniem liczby

kobiet i mężczyzn, dzieci, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.

- 12) Liczba akcji i kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie przeprowadzonych na terenie gminy.
- 13) Liczba osób, które uczestniczyły w programach profilaktycznych dotyczących problemu przemocy w rodzinie.
- 14) Liczba osób/rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie, które skorzystały z poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego itd.).
- 15) Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
- 16) Liczba zorganizowanych wspólnych spotkań, warsztatów, szkoleń itp. dla podmiotów lokalnych realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 17) Liczba uczestników wydarzeń określonych wyżej (w punkcie 16).
- 18) Liczba osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą, korzystających z pomocy psychologicznej, superwizji i innych form wsparcia.

Wskaźniki obrazują ilościowy aspekt działań, dlatego też ważne będzie, aby w raportach z monitoringu umieszczać również opis tego, co zostało faktycznie wykonane. Źródłem danych będą rejestry i sprawozdania instytucji publicznych, w szczególności jednostek organizacyjnych powiatu i gminy (m.in. PCPR, policja, MGOPS), a także informacje udostępnione przez podmioty niepubliczne, zwłaszcza te, które realizują zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przekazane im przez organy administracji rządowej lub samorządy.

Istotną rolę w procesie monitoringu wskaźników (podobnie jak i w trakcie realizacji zadań merytorycznych) odgrywać będzie zatem współpraca międzyinstytucjonalna. Nie chodzi bowiem tylko o pozyskanie danych niezbędnych do określenia stanu osiągniętych wskaźników, ale również o wspólną ewaluację wartości i jakości podejmowanych działań. W procesie całościowej oceny Programu możliwe jest wykorzystanie pytań ewaluacyjnych, np.:

- w jakim stopniu zakładane cele zostały osiągnięte?
- czy program przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów?
- jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie programu?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
- czy zrealizowane w ramach programu inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia?
- czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych programem?

Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych. Biorąc pod uwagę czteroletni okres obowiązywania niniejszego Programu, zakłada się, iż jego monitoring będzie prowadzony raz w roku. Z kolei całościowa ocena dokumentu zostanie przeprowadzona w II połowie 2023, zaś jej wyniki będą stanowiły jedną z podstawowych przesłanek dla decyzji odnośnie kształtu i zakresu nowego Programu obowiązującego od 2024 roku.

6. Źródła finansowania

Działania zaplanowane do realizacji w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Pasym lata 2020-2023* będą finansowane przede

wszystkim z budżetu samorządu gminnego w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne (MGOPS, GKRPA, szkoły) w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw.

Druga grupa źródeł finansowania to środki z Funduszy Europejskich, w tym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W szczególności chodzi tu o oś priorytetową 11) Włączenie społeczne, która obejmuje działania ukierunkowane m.in. na ułatwienie osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, w tym poprzez wsparcie rodzin (np. poradnictwo rodzinne, zatrudnienie asystenta rodziny, sfinansowanie terapii psychologicznej dla rodzin) służące ich aktywnemu udziałowi w życiu społecznym.

Uzupełnienie mogą stanowić środki prywatne pochodzące z fundacji (np. Fundacja PZU, Fundacja Orange, Fundacja Aviva), pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd Gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.